

Ֆիզիկայի հանրապետական օլիմպիադա - 2021

12-րդ դասարան

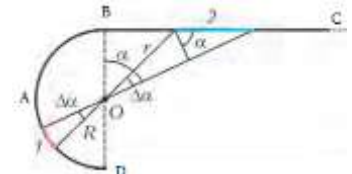
Տևողությունը – 4 ժամ

1. Բարակ դիէլեկտրական թելը կազմում է երկրաչափական պատկեր, որը բաղկացած է R շառավղով քառորդ շրջանագծից և ճառագայթից (տե՛ս նկ.): Թելը լիցքավորված է հավասարաչափ, թելի միավոր երկարության լիցքը ρ է: Գտեք թելի ստեղծած էլեկտրական դաշտի լարվածությունը շրջանագծի O կենտրոնում:

Լուծում:

$$E_1 = k \frac{\tau \Delta l_1}{R^2} = k\tau \frac{\Delta \alpha}{R}, E_2 = k \frac{\tau \Delta l_2}{r^2} = k\tau \frac{r \Delta \alpha}{r^2 \cos \alpha} = k\tau \frac{\Delta \alpha}{R}$$

Այստեղից հետևվում է, որ BC լարի ստեղծած դաշտի լարվածությունը մոդուլով հավասար է AD աղեղի ստեղծած դաշտի լարի լարվածությանը և արդյունաբար դաշտի լարվածությունը հավասար է կիսաշրջանագծի լարվածությանը և ուղղված է ուղղահիգ դեպի ներքև:

$$E = \frac{2}{\pi} \frac{k\pi R \tau}{R^2} = \frac{2k\tau}{R}$$

2. m զանգվածով մարմինը նետված է փոքր v_0 արագությամբ՝ հորիզոնի նկատմամբ θ անկյան տակ: Օդի դիմադրության ուժն ուղիղ համեմատական է մարմնի արագությանը՝ $\vec{F} = -\alpha \vec{v}$: Ինչքա՞ն է մարմնի արագությունը հետագծի ամենաբարձր կետում:

Լուծում: Մարմնի շարժման արագությունը՝ $m \frac{d\vec{v}}{dt} = m\vec{g} - \alpha \vec{v}$, $m \frac{dv_x}{dt} = -\alpha v_x$, $m \frac{dv_y}{dt} = -mg - \alpha v_y$:

Ինտեգրելով ստանում ենք $\ln \frac{v_x \min}{v_0 \cos \theta} = -t = \ln \frac{mg}{mg + \alpha v_0 \sin \theta}$, $v_{\min} = \frac{v_0 \cos \theta}{1 + \frac{\alpha v_0 \sin \theta}{mg}}$

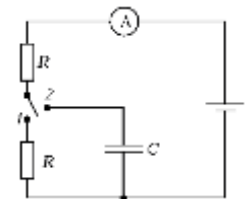
3. Նկարում պատկերված էլեկտրական շղթայում $R = 100 \text{ Օմ}$, $C = 1$

Ֆ: Երբ բանալին 1 դիրքում է, ամպերաչափը ցույց է տալիս $I_1 =$

$0,1 \text{ A}$ հոսանք: Երբ բանալին տեղափոխեցին 2-րդ դիրք,

ամպերաչափը սկզբնական պահին ցույց տվեց $I_2 = 0,15 \text{ A}$:

ա/ Որքա՞ն է մարտկոցի էլՇՈւ-ն:

բ/ Բանալին 2-րդ դիրքին բերելուց հետո ինչքա՞ն ջերմաքանակ է անջատվել R դիմադրության վրա:

գ/ Ի՞նչ աշխատանք են կատարել կողմնակի ուժերը մարտկոցում բանալին 2-րդ դիրք տեղափոխելուց հետո մինչև այն պահը, երբ ամպերաչափը կրկին ցույց կտա 0 A հոսանք:

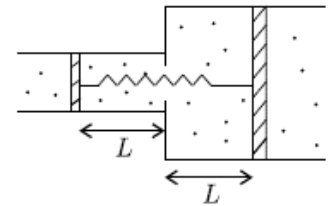
Լուծում: ԷլՇՈւ-ն հավասար է $\mathcal{E} = I \cdot 2R = 20 \text{ V}$ վերջում կոնդենսատորի լիցքը հավասար է CE , ընդ որում վերևի թիթեղի լիցքը դրական է: Կանի որ բանալին միացնելի

հոսանքի ուժը սկզբնական պահին հավասար է $|CU - \varepsilon|/R = 1.5\varepsilon/(2R)$: Դա նշանակում է, որ կոնդենսատորի սկզբնական լարումը, կամ $\varepsilon/4$, կամ էլ $7\varepsilon/4$

Առաջին դեպքում շղթայով անցել է $q_1 = 3C\varepsilon/4$ լիցք ժամալաքի ուղղությամբ, երկրորդ դեպքում $q_2 = -3C\varepsilon/4$ լիցք ժամալաքին հակառակ ուղղությամբ: Առաջին դեպքում էլՇՈՆ կատարել է $\varepsilon \cdot q_1$ աշխատանք, որի արդյունքում կոնդենսատորի էներգիան փոխվեց և անջատվեց ջերմությունն դիմադրության վրա՝

$3C\varepsilon^2/4 = C\varepsilon^2/2 - C(\varepsilon/4)^2/2 + Q$, որտեղից ստանում ենք $Q = \frac{9}{32}c\varepsilon^2$: Երկրորդ դեպքում կոնդենսատորը լիցքաթափվում է, կատարում է աշխատանք, լիցքավորում է էլՇՈՆ և անջատվում է ջերմությունն դիմադրության վրա՝ $C(7\varepsilon/4)^2/2 = 3C\varepsilon^2/4 + C\varepsilon^2/2 + Q$, որտեղից $Q = \frac{9}{32}c\varepsilon^2$: Երկու դեպքում էլ մարտկոցի վրա կատարած աշխատանքը մոդուլով հավասար է $3C\varepsilon^2/4$, առաջին դեպքում բացասական, երկրորդ դեպքում դրական:

4. S և $2S$ հատույթների մակերեսներով երկու հորիզոնական խողովակները հեմֆետիկորեն կցված են իրար և դրանց մյուս ծայրերը բաց են դեպի մթնոլորտ (տես նկ.) Մխոցները միացված են իրար k կոշտությամբ զսպանակով և կարող են սահել խողովակներով առանց շփման: Սկզբում նրանք գտնվում են խողովակների միացման կետից L

հեռավորության վրա, իսկ զսպանակը դեֆորմացված չէ: Մխոցների միջև կա 1 մոլ միատոմ իդեալական գազ: Խողովակների միացման կետում կա արգելակ, որը կանխում է փոքր մխոցի անցումը մեծ խողովակի մեջ: Գազին որոշակի ջերմաքանակ հաղորդելու արդյունքում մխոցները շարժվում են և զսպանակի երկարությունը մեծանում է մինչև $5L/2$: Մթնոլորտային ճնշումը p_0 է: Մխոցների, զսպանակի և խողովակների ջերմունակությունը անտեսեք:

ա/ Ինչքա՞ն կլինի գազի ճնշումը մխոցների միջև:

բ/ Որքա՞ն կփոխվի գազի ջերմաստիճանը:

գ/ Որքա՞ն ջերմաքանակ հաղորդվեց գազին:

Լուծում: Համակարգը կարող է գտնվել հավասարակշռության վիճակում միայն եթե գազի ճնշումը p_0 է: տաքացնուլուց հետո մխոցնորը շարժվում են և փոքր մխոցը հասնում է հենարանին: մեծ մխոցի հավասարակշռության դեպքում $p - p_0 2S = k(2.5L - 2l)$, որտեղից ստանում ենք գազի ճնշումը $p = p_0 + \frac{kL}{4S}$:

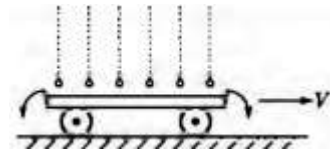
Գազի վիճակի հավասարումից ունենք $p_0(2SL + SL) = \nu RT_0$, $p 2S \cdot L = \nu RT$,

Բաժանելով ստացված հավասարումները կստանանք $T = T_0 \frac{5p}{3p_0} = T_0 \frac{5}{3} \left(1 + \frac{kL}{4Sp_0}\right)$,

$\Delta T = T_0 \left(\frac{2}{3} + \frac{5}{3} \frac{kL}{4Sp_0}\right)$, $\Delta Q = \Delta U + A = \frac{3}{2} \Delta(pV) + \frac{1}{2} k \left(\frac{L}{2}\right)^2 + p_0(2S \cdot 1.5L - SL)$:

Այսպիսով $\Delta Q = \Delta U + A = \frac{3}{2} \left(\left(p_0 + \frac{kL}{4S}\right) 5SL - p_0 \cdot 3SL \right) + \frac{kL^2}{8} + 2p_0SL = 5p_0SL + 2kL^2$:

5. V արագությամբ շարժվող հարթ, հորիզոնական սայլը մտնում է ուղաձիգ անձրևի տիրույթ (տե՛ս նկ.): Կաթիլների արագություն u է, անձրևի միջին խտություն ρ , սայլի հորիզոնական մակերևույթի մակերեսը S է: Անիվների շփման գործակիցը գետնի հետ μ է, սայլից ջուրը հոսում է ցած այնպես, որ դրա M զանգվածը մնում է հաստատուն: Անձրևի տիրույթ մտնելու ժամանակն անտեսեք:

ա/ Ինչքա՞ն ժամանակում է սայլը անցել L ճանապարհը, եթե հայտնի է, որ այդ ճանապարհի վերջում դրա արագությունը հավասար է սկզբնականի կեսին:

բ/ Ինչքա՞ն ժամանակից սայլը կանգ կառնի:

Լուծում: Շփման ուժը $F_{շփ} = -k(MG + \rho Su^2)$, իմպուլսի կորուստը կլինի $-\rho SuV$, է, ուստի շարժման հավասարումը կլինի $M \frac{\Delta V}{\Delta t} = -\rho SuV - k(MG + \rho Su^2)$: Այստեղից ստանում ենք

$$-MV/2 = -\rho SuL - k(MG + \rho Su^2)t$$

Որտեղից ստանում ենք

$$t = \frac{MV/2 - \rho SuL}{k(MG + \rho Su^2)}$$

Շարժման հավասարումից ունենք

$$\frac{dV}{V + ku + \frac{kgM}{\rho Sh}} = -\frac{\rho Su}{M} dt, k(Mg + \rho Su^2),$$

որտեղիվ հետևում է $t = \frac{M}{\rho Su} \ln \left(1 + \frac{V}{k(Mg + \rho Su^2)} \right)$: